הכל שוחטין פרק ראשון חולין

טז.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין עז:, ב) מנחות סב: זבחים לז:, ג) [זבחים יט:], ד) ע"ז מז: [מעילה כ:], ה) שבת יח: מכשירין פ"ד [מ"נ], ו) [שיר לפי טו פועי"ב], ז) נב"מ: וסיסק, לו: וסמנו, ח) [דברים יג], ט) [ויקרא יח],

גליון הש"ס

גמ' אמר רבי אלעזר חברא. שבת דף לב ע"ב מתוס' דף עה ע"ב מרחות דף כד ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר רב המשתחוה לבית: (ב) תוס' ד"ה לענין וכו' שנאמרם ריונק מן הקרקע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תר"ה מנין לשחיטה וכו' זריזותיה דאברהם קמ"ל. נ"ב עיין זבחים דף לז ע"ב תוס' ד"ה והתם ומנחות פב ע"ב תוס' ד"ה ויקח וכו' ודוק:

מוסף רש"י

דכפתיה לחבריה. קצר ידיו ורגליו על שפת היס (סנהדרין עז:). ראשקיל עליה בידקא דמיא. הפנה את מרוחת הסיס עליו (שם). גירי דידיה הוא. הן הן מליו והרי הוא מוכן בו מן וכדמפרש ואזיל שהסיס נפיס כמת ראשון עליו מיד כגון שהיתה סמוך לשפת היס והפסה מדרון (שם). בכח ראשון. כשפיה לסס דרך לגד זה מיד נפלו עליו דהרי מתו (שם). בכח שני. שהיתה רחוק קצת ולא נפלו הסיס מיד נלאתו מנדריסתן עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהיא שם גרמא הוא ולא מכתו (שם). וי"ו דכתיב אאופתא. וי"ו על הנקעת, אות שאין מיכרת מפני אורות הנקעת שמפסיקות בה הפסקות הרבה. לשון אחר הטורות עצמו קרי לה ווי"ן שדומין לה, כלומר אין זה עשם (זבחים יט:). חלוש ולבסוף חברו. אחני בית תלמוד וכגון ואכרן בקרקע (ע"ז מז:). הכופה קערה על הכותל. מיכרכין נשמים עליו (שבת יא:). הרי זה בכי יותן. דאחשביגהו לחוך מעקון, הרלה כדעתו שגרוך לחן, ואפ"ג לגא ניחא ליה נפילה שנפלו על הפירות לאחר זמן, הוי מוכשרין דתנן (מכשירין פ"ח) כל משקה שאחלנתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר (שבת שם).

שיטה מקובצת

א) דאמר רב המשתחוה לבית: ב) בשביל שלא ילקה הכותל. נ"ב עי' תוס' כריתות (ד' טו ע"ב): ג) קנה עומד מאליו שלא נטעו אדם אלא מעצמו עלה. בקצת ס"י לא נמצא זה הלשון: ד) ובחתלת גלגולו שחט הוי מכת אדם: ה) וכולה מנוחתת לפרקים פרקים מפני שיבי הבקעת: ו) טעם הביא לשחיטה שנפסלה במחובר וממקרא זה אבל אינו עיקר: ז) על ההרים ומשמע ולא ההרים אלהיהם: ח) אין לי אלא שמלאן בכלי מנין מילא מים לגבל בהן: ט) אין לי אלא לשחיטה מנין: י) והא דאמרי בפסחים. נ"ב עי' תוס' (לקמן דף לא ע"ב): יא) אי לאו דאשקיל עליה בדקא דמיא אח"כ ואמאי: יב) קמ"ל התם לא שייך למדחי הכי: יג) בפ' כל הצלמים דאפי' רבנן דשרו התם היינו דוקא. נ"ב עיין תוס' שם (דף מה ע"ב):

עין משפט נר מצוה

קיג א מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"י"ט כ' סמג עשין סב טוש"ע יו"ד סי' ו סעי' כ:

קיד ב מיי' שם פ"ב הל"י"ג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' ז:

קטו ג מיי' פ"ג מהל' רוצח (הל"י"ג) [הל"ג]:

קטז ד מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"י"ט סמג עשין סב טוש"ע יו"ד סי' ו סעי' כ:

קיז ה מיי' פ"מ מהל' ע"ז הל"ד סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' קמה סעיף ג:

קיח ו מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעי' ח:

קיט ז ח מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: בראשית כב י
2. אֲבֹד תֹּאבֵדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

רבינו גרשום

אלא לאו ש"מ [ט] מאי דאמרי' במחובר לקרקע שחיטתו כשרה. כלומר רישא תרע דמשמע דחלוש ולבסוף חיברו לקרקע חני נעץ סכין (קורבן לו וכשרו): הא בסרנא דפחרא. כשרה דאחי מכח גברא בכל שעה: בסרנא דמיא דאחי מכח ראשון של אדם וכשר ואח"כ אתי מכח מיא ופסול: דכתיב אאופתא. כלומר כמו דדוקה שבעץ שדומה היא כמו זו כלומר ביקרע מה אותו ביקרע אין בו יתרון לכל דבר אף דבר זה אין בו ראיה וקרא זריזותיה [דאברהם קמ"ל] ולא מצינו למשמע דלא תהא שחיטה כשרה במחובר: פשיטא לי דלענין ע"ז הוי חלוש ואסור: דאמר רב המשתחוה לבית אסרו לכל דבר כלומר שהוא חלוש ולבסוף חיברו: ואי ס"ד דמחובר הוא אמר רחמנא (דכתיב) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם דמשמע אלהיהם על ההרים כלומר שהוא דבר חלוש ממש ולא ההרים עצמן שהן מחוברין ולאו חשוב אלהיהם והא דקא חזינן המשתחוה לבית אסור שמעינן מינה דלאו חשוב כמחובר ועדיין לא מצינן למשמע דלא תהא שחיטה כשרה במחובר. לענין הכשר זרעים תנאי היא דאי חלוש ולבסוף חיברו הוי חלוש ואי לאו. דתנן הכופה קערה על הכותל וכו' להדיח הקערה הרי זה בכי יותן ואם בשביל שלא ילקה כלומר שמנין על הכותל מן המים שאינו צריך לאותן מים על הכלי אינו בכי יותן (הקערה): הא גופא קשיא אמרת בשביל שיודח הכותל הרי זה בכי יותן וכו': אמר ר' אלעזר חברא. כלומר דשני תנאים למדה ולא קשיא לך דאמרי הכי מי ששנה זו לא שנה זו ולעולם לר' אלעזר חברא תנאי היא) ולמאן דאמר אינו בכי יותן הוא סבר דחלוש ולבסוף חיברו הוי חלוש: רב פפא אמר לעולם כולה חד תנא היא ולא קשיא הא בכותל מערה והא בכותל בנין. בד"א בכותל מערה דאינו בכי

ט) ונראה דגיל אלא לאו ש"מ שאני וכו' כלומר רישא דאמר נמחובר לקרקע שחיטתו כשרה מייתי בתלוש ולבסוף חברו ותדע דמייתי בתלוש ולבסוף חברו דקתני נעץ סכין בכותל.

קשיין אהדדי. דקתני רישא נמחובר לקרקע שחיטתו כשרה אלמא בדיעבד שפיר דמי והדר תני היה לוד יוצא כו': **אלא לאו ש"מ כו'.** והא מתניתין רבי היא דאי רבי חייא לכתחלה מכשיר: [1]**לוד יוצא מן הכותל.** היינו מחובר מעיקרו דמוקמי' ליה לקמן [ע"ב] כגון מערה אלא אנגה הכותל ע"י אדם אלא חוקק בקרקע והכותל עומד מאליו וריחא בתלוש ולבסוף חברו והאי דהדר תנא נעץ סכין בכותל איצטריך לאשמועינן דאף על גב דלא מבטל ליה אפילו הכי לכתחלה לא ישחוט. [2]קנה עומד מאליו אלא נטעו אדם שם אלא מעצמו עלה: **בסרנא דפחרא.** גלגל של יוצרים של חרס ויש להם מוכני שמגלגלין בו כשחוקקין את הכלי: **פחרא.** חרס וחציני בדיעבל (ג) בחלוטו של נבוכדנצר חסף די פחר: **סרנא דפחרא.** שחיטתו כשרה שאדם מגלגלו: **דמיא.** שחיטתו פסולה שהסיס מגלגלין אותו ואין שחיטה זו מכח אדם ואינן לקמן (דף לא.) נפלה ושחטה שחיטתו פסולה דכתיב וזבחת ואכלת [דברים כז] מה שאתה זובח אתה אוכל כו': **בכח ראשון.** מיד כשנטל הדף המעבר את הסיס והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שחט [3]מכח אדם שגטל הדף: **בכח שני.** לאחר שגלגלו הסיס את הגלגל פעם ראשונה ושניה: **דכפיס.** קשרו: **דאשקיל עליה בידקא דמיא.** שהפנה הסיס לעבור עליו ומעברוהו: **חייב.** דהרגו ממש בחומן הסיס והן הן כלי זייו ולא הוי גרמא: **בכח ראשון.** שקשרו סמוך לשפת הסיס וכיון שנקב נקב כשפת הסיס מיד נלו הסיס לפיו: **אבל בכח שני.** שקשרו ברחוק והסיס הלכו שם אע"פ שהוא נקב הנקב והפכו[4] לשם פטור דגרמא בעלמא הוא: **מאי קאמר.** היכי יליף טעמא מהכא: **אמר ליה ו"ו דכתיב אאופתא קאמר.** כלומר טעם שאינו נכון קאמר כמו שכתוב וי"ו על הנקעת [5]וכולה מנוחתת לפרקים מפני שיני הנקעת שהן עשויין מרילין מרילין ואינה חלקה. לשון אחר חומן מרילין קרי וי"ו. רבי חייא לטעמיה דמכשיר לעיל שחיטה במחובר: וקפריך גמרא **והא קרא קאמר: קרא וריזוקיה דאברהם קמ"ל.** שהם ומזהר שמא לא ימלא לוד אפילו מחובר והניח עמו מאכלת: ל"א רב לא שמע דבריו של רבי אלא מקרא שמע יוצא מפיו ולא ידע על מה ואמר ליה רב לרבי חייא מאי מאי קאמר רבי אמר ליה טעם הניח לשחיטה שנפסלה במחובר [6]ומן המקרא אבל אינו עיקר אמר ליה והא קרא קאמר כו': **לענין עבודת כוכבים.** דקיימא לן (ע"ז דף מה:) שעובד את הסיס אינן נאסרים בכך דכתיב [דברים יב] את אלהיהם על הסיס [7]ולא הסיס אלהיהם ה"מ הר דמחובר מעיקרו אבל תלוש ומשתברו עבדו נאסר מעוה לא ידבק בידך[8]: **המשתחוה לבית שלו.** אבל מחברו אינו יכול לאסור: **לענין הכשר זרעים תנאי היא.** אי הוי מחובר אי הוה תלוש דאי אחשביגהו לגשמים בירידתן לעורך שוש דבר ואחר כן נפלו פירות לתוכה אע"פ שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות ולא ניחא ליה בהוא הכשר הוו מוכשרין דתנן בתחלת מסכת מכשירין (משנה ה) כל משקה שאחלנתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר. וה"מ כי אחשביגהו בירידתן לעורך דבר תלוש אבל אי אחשביגהו לעורך מחובר לא מכשרי דהכי תניא בת"כ [שמיני פרשה ח] אשר יגע בו עליו מיסמ[9] אין לי אלא מים וכו' יכול אפילו הן בכורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל כלי אין לי אלא שמלאן בכלי [10]לשמות מנין לגבל בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים ת"ל בכל יטמא יכול אפילו בכורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל אשר יגע אין לי אלא [11]שמלאן לשמיה מנין שאם מיסם עליהן להדיח עצים ואבנים ת"ל מים כו' אלמא אחשביגהו לעורך תלוש מכשירין לעורך מחובר לא מכשירין אלא"כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכן אלא תלוש ידיו להדיחן כשיוצאין הפירות מן המים: **כשביל שיודח.** הקערה הרי הן כבי יותן אם נפלו אחר כך על הפירות אפילו לאחר זמן הוכשרו דאחשביגהו להנך משקין להדחת קערה וניחא ליה בהך נפילה אפילו לא אחשביגהו לעורך הנך פירות כי יותן קרינא ביה דניחא ליה בהך נפילה: **כשביל שלא ילקה הכותל.** ונפלו על הקערה וממנו לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה בהנך גשמים ובנפילתן: **הא כשביל שיודח הכותל.** כגון שהיו נופלין סמוך לכותל ומתן שם קערה שתניחם לכותל: **אינו בכי יותן.** ואע"ג דאחשביגהו לעורך הכותל חשיבות דמחובר לאו חשיבות הוא עד דליחשביגהו לעורך דבר תלוש דתאמרן: **תברא.** קשיא הך רישא לפיפא ותרי תנאי אינהו מר חשיב ליה תלוש ומר חשיב ליה מחובר אחיל ולאו מחובר מעיקרו הוא שכבר היו אחניו תלושות ומחברה בבנין ומר חשיב ליה מחובר ואיינו תנאי דאמר לעיל: **חד תנא הוא.** ודכ"ע תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש: **בכותל מערה.** שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרקע והכותל עומד מאליו וממחובר מעיקרו הוא אבל בכותל בנין שהוא תלוש כשביל שלא ילקה הכותל דלא ניחא ליה בהו אינו בכי יותן אבל כשביל שיודח דאחשביגהו לעורך כותל מכשרי זרעים לטומאה: לענין

אבל בבח שני גרמא בעלמא הוא. ואכפיתה לא מיחייב דלא מיבעיא היה עומד שם וכפתו במקומו דפטור אפילו היה סוף מיס לגא עליו דלא רגיה לחמנא מצמלס אלא במקום שהמחל החיח כבר נגון כבש עליו לאחר מו לאחר המים כדמנן בהנשרפין (סנהדרין עז. ופס ד"ה סוף) אבל סוף מוס לגא וסוף מיס לגא פטור אפילו כפתו במקום אחר והביאו שם פטור אע"ג דאם היה סוף מיס לגא עליו היה מייב למאן דאמר אמו משום חליי דמאי שנא מאמו כרוח מצויה דאין חילוק בין מקרב האש אבל הדבר למקרב הדבר אבל האש דהא כופף קומתו של מבירו לפני הדליקה שיכולה לגא ברוח מצויה מייב כדאמר ברים הכותב (כ"ק נו. ופס ד"ה אילימא) מ"מ הכא פטור שנשעה שהביאו שם לא היה סוף מיס לגא מי לאו דאשקיל[1] אחר כך ואמה דאשקיל לא מיחייב בכח שני ודומה לזרק חץ ומרים בידו וקדם בעצמו וסילק את המרים דפטור: **מנין** לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת.

ואם תאמר והא האי קרא בקדשים כתיב דבפרק המודה (מנחות דף פב: ופס ד"ה ויקח) ובסוף פ' דם חטאת (זבחים דף לז: ופס ד"ה והתם) נפקא לן מהכא דקדשים טעונין כלי ואומר ר"ת דלענין תלוש גמרינן נמי אחולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין ומדכתיב מאכלת ולא כתיב המתחן דרשינן כלי בקדשים ואע"ג דהכא דמי רבי חייא [2]דזריזותיה דאברהם קמ"ל התם לא שייך יג[3]למימר הכי: **לענין** עבודת כוכבים הוי תלוש דאמר רב המשתחוה לבית כו'. לא בעי לאתויי הכא פלוגתא דרבי יוסי ורבנן דפליגי במשתחוה לאילן בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מא.) יג[4]דאפילו רבנן דאמרו התם היינו דוקא אילן שנשרש (ג) ויוצא מן הקרקע ותאיב כמחובר מעיקרו ולא דמי לבית ומתניתין דכל הצלמים (שם דף מז.) דמי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים ונפל כו' אבנין ועליו ועפרו מטמאין כארץ לא מצי נמי לאתויי דהתם כשבנאו מתחלה לשם עבודת כוכבים אי השתחוה מקודם לכל אבן ואבן: **אמר** רבי אלעזר חברא כו'. לא שייך לשנויי הכא הא בשביל שיודח הכותל נעשה כמי שלא ילקה הכותל כיון דאין לו לתלות זה בזה דאין הטעמים שוין דהא דלא הוי בכי יותן בשביל שיודח היינו משום דחשיב כמחובר ובשביל שלא ילקה הכותל לא ניחא ליה ולא דמי לגמרן הוא ואמרה היא דבפ"ק דקדושין (דף כ:) דמשני התם נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא דחד טעמא הוא משום דכתיב (דברים כד) כי יקח איש אשה ולא שתקח את עצמה ואם תאמר דהכא משמע דפליגי תנאי בתלוש ולבסוף חברו לענין הכשר זרעים ולרב פפא הוי לב"ע בתלוש וא"כ מאי קא מבעיא ליה לרב יוסף כפ' המוכר את הבית (ב"מ דף פו: ופס ד"ה בעי) מי גשמים שהשב עליהם להדיח את האיצטרובל מהו להכשיר בהן את הזרעים וי"ל דלרבי אלעזר דאמר חברא למ"ד מחובר הוי מבעיא ליה דשמא איצטרובל לא הוי מחובר כמו בית:

תלוש

ומשני מתניתין דקתני אם אינו מיסם[5] אין לי אלא מים וכו' יכול אפילו הן בכורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל כלי אין לי אלא שמלאן בכלי [6]לשמות מנין לגבל בהן את הטיט ולכבס בהן את הכלים ת"ל בכל יטמא יכול אפילו בכורות שיחין ומערות יהו מכשירין ת"ל אשר יגע אין לי אלא [7]שמלאן לשמיה מנין שאם מיסם עליהן להדיח עצים ואבנים ת"ל מים כו' אלמא אחשביגהו לעורך תלוש מכשירין לעורך מחובר לא מכשירין אלא"כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכן דהייהו הדר אחשביגהו לתלוש. [8]והא דאמרינן בפסחים (דף עז.) מחוברין מכשירין היינו דניחא ליה שיפלו פירות לתוכן אי להיותם ידיו להדיחן כשיוצאין הפירות מן המים: **כשביל שיודח.** הקערה הרי הן כבי יותן אם נפלו אחר כך על הפירות אפילו לאחר זמן הוכשרו דאחשביגהו להנך משקין להדחת קערה וניחא ליה בהך נפילה אפילו לא אחשביגהו לעורך הנך פירות כי יותן קרינא ביה דניחא ליה בהך נפילה: **כשביל שלא ילקה הכותל.** ונפלו על הקערה וממנו לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה בהנך גשמים ובנפילתן: **הא כשביל שיודח הכותל.** כגון שהיו נופלין סמוך לכותל ומתן שם קערה שתניחם לכותל: **אינו בכי יותן.** ואע"ג דאחשביגהו לעורך הכותל חשיבות דמחובר לאו חשיבות הוא עד דליחשביגהו לעורך דבר תלוש דתאמרן: **תברא.** קשיא הך רישא לפיפא ותרי תנאי אינהו מר חשיב ליה תלוש ומר חשיב ליה מחובר אחיל ולאו מחובר מעיקרו הוא שכבר היו אחניו תלושות ומחברה בבנין ומר חשיב ליה מחובר ואיינו תנאי דאמר לעיל: **חד תנא הוא.** ודכ"ע תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש: **בכותל מערה.** שהוא עשוי מאליו שחוקק הקרקע והכותל עומד מאליו וממחובר מעיקרו הוא אבל בכותל בנין שהוא תלוש כשביל שלא ילקה הכותל דלא ניחא ליה בהו אינו בכי יותן אבל כשביל שיודח דאחשביגהו לעורך כותל מכשרי זרעים לטומאה: לענין

ט) ונראה דגיל אלא לאו ש"מ שאני וכו' כלומר רישא דאמר נמחובר לקרקע שחיטתו כשרה מייתי בתלוש ולבסוף חברו ותדע דמייתי בתלוש ולבסוף חברו דקתני נעץ סכין בכותל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com